

AN-SIKTET

FOLKARE SLÄKTFORSKARFÖRENING

Nr 1

Årg. 25

Februari 2012

VÅRNUMMER

Detta nummer innehåller kallelse till årsmötet men också en del om hur barn kunde ha det.

Handlingar till ÅRSMÖTET

Sidan 3ff

Församlingens
motvilliga ansvar för den
lilla gossen.

Sidan 8f

Här började mitt liv som lärare

En lärares hågkomster.

Sidan 9f

Farfars far hamnade på
första anstalten för vanartiga
barn.

Sidan 11

En svunnen tid

Om husförhör i Orsa.

Sidan 12

FSF ett kvarts sekel!

ÅRSMÖTE med föreläsning

i Fridolinsalen Avesta bibliotek
torsdag den 22 mars kl. 18.00

**Calle Lindström, Lindesberg, berättar om
"Oäkta barn – fader okänd"**

Därefter följer årsmötesförhandlingar (ca 20.00). För att vara röstberättigad skall du ha betalat din medlemsavgift för 2012!

Läs hela vårens program på sista sidan.

FOLKARE SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningen bildades 9 april 1987 och är ansluten till
Sveriges Släktforskarförbund och
Dalarnas Släktforskarförbund

Postadress: Garmakaregatan 5
774 31 AVESTA

Besöksadress: Garmakaregatan 5, AVESTA
Tel: 076-795 81 87
e-post: folkare.fsf@telia.com

Medlemsavgift: 175 kr
Familjemedlem: 60 kr
Ungdomsmedlem: 50 kr (t o m 20 år)
Medlemmar utanför Sverige 200 kr
Plusgiro 58 45 11 – 0

STYRELSE

Ordförande Birgitta Larhm
tel 0226-558 94, e-post: abl.avesta@tele2.se

Vice ordförande Berit Nylén Åkergren
tel 0226-551 82, e-post: lars-berit@telia.com

Kassör Monica Burman
tel 0226-513 52, e-post: systemonkan@hotmail.com

Sekreterare Anders Larsson
tel 0226-561 19, e-post: bubo.brage@telia.com

Materialförvaltare Monika Pettersson
tel 0226-527 73, e-post: monika.p@delta.telenordia.se

Suppleant Hans Forsmark
tel 0226-610 56, e-post: h.forsmark@telia.com

Suppleant Barbro Vikström
tel 0226-556 02, e-post: babba.vikstrom@telia.com

Adjungerad Marie Gladh
tel 073-968 50 94, e-post: venne25@hotmail.com

Adjungerad Sylvia Lundewall
tel 0225-711 158, e-post: sylvia@lundewall.st

Adjungerad Maj Ranerfors
tel 0225-771 052, e-post: maj.ranerfors@tele2.se

VALBEREDNING

Rune Johansson, sammankallande
tel 0226-147 44, e-post: rune.e.johansson@telia.com

Bengt-Ove Andersson
tel 0226-220 40, e-post: larsols47@hotmail.com

Ingemar Jansson
tel 0226-513 99, e-post: i.jansson@globalnet.net

AN-SIKTET

Redaktörer: Birgitta Larhm och Barbro Vikström
adresser, se ovan

FSFs hemsida: www.avesta-hasse.se/folkare/
Redaktör: Hans Groth
tel 0226-584 67, e-post: hans.groth@telia.com

Författaren ansvarar själv för insänt material.
Citat ur An-Siktet får göras om källan anges.

Innehåll:

FSFs nya adress	2
Öppet hus	2
Dagordning för årsmötet	3
Verksamhetsberättelse 2011	4
Nya medlemmar	6
Styrelsen rapporterar	7
Församlingens plikt att försörja fader- och moderlösa barn	8
Mitt första år som lärare	9
Åkerbrukskolonin Hall	11
Åska och Husförhör	12
Nytt i bokhyllan	12
Varthän? – Resor i tid och rum!	13
Minderårigas arbete vid fabrik eller annan handtering	15
Program våren 2012	16

OBS! Ny e-postadress
folkare.fsf@telia.com

Folkare Släktforskarförening
Garmakaregatan 5
(ingång på gaveln mot Åkes kiosk)
774 31 Avesta
tel 076-795 81 87

Öppet Hus

Helgfria måndagar under mars och april håller FSF öppet hus i släktforskarlokalen kl 15 – 19. Passa på att forska med SVARs digitala forskarsal och ArkivDigital. Och som väl alla känner till så har vi ju också mikrokort över många församlingar. Det får ni inte missa! Alla hjärtligt välkomna!

Nu börjar det bli dax!

Passa på att skicka dina forskningsresultat till An-Siktet, till glädje och nytta för FSFs medlemmar. Nu på våren har vi ju ett barntema och alla har vi väl barn i släktträdet, eller hur?
Tack på förhand/Redaktörerna

Förslag till

DAGORDNING för Folkare Släktforskarförenings årsmöte 2012

1. **Mötets öppnande**
2. **Fråga om årsmötet är stadgeenligt utlyst**
3. **Fastställande av dagordning**
4. **Val av mötesfunktionärer**
  - a. Val av ordförande för mötet
  - b. Val av sekreterare för mötet
5. **Val av två justeringsmän, tillika rösträknare**
6. **Fastställande av röstlängd**
7. **Rapporter**
8. **Skrivelser**
9. **Verksamhetsberättelse 2011**
10. **Kassörens rapport**
11. **Revisorernas berättelse**
12. **Ansvarsfrihet för styrelsen**
13. **Val**
  - a. Val av ordförande 1 år
  - b. Ledamöter till styrelsen
    - 1 ordinarie + 1 suppleant 2 år
    - 1 ordinarie, fyllnadsval 1 år
  - c. Adjungerad(e) till styrelsen 1 år
  - d. Två revisorer 1 år
  - e. Två revisorssuppleanter 1 år
  - f. Två redaktörer till An-Siktet 1 år
  - g. Valberedning, tre ledamöter, en sammankallande 1 år
14. **Fastställande av årsavgift för Folkare Släktforskarförening år 2012**
15. **Dalarnas Släktforskarförbund**
  - a. Verksamhetsår 2011
  - b. Val av ledamöter för 2012
    - 2 ordinarie + 2 suppleanter 1 år
16. **Bergslagssamverkan**
  - a. Verksamhetsår 2011
  - b. Val av ledamöter för 2012
    - 2 ordinarie + 2 suppleanter 1 år
17. **Släktforskardagarna 2012, Gävle**
  - a. Representanter
  - b. Föreningsbord
18. **Övriga frågor**
19. **Avslutning**

Folkare Släktforskarförening

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2011

Styrelsen för Folkare Släktforskarförening (FSF) lämnar härmed verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2011-01-01 -- 2011-12-31.

Folkare Släktforskarförening är sedan år 1988 ansluten till Sveriges Släktforskarförbund och sedan 1999 även ansluten till Dalarnas Släktforskarförbund som är en sammanslutning av släktforskarföreningar i Dalarna.

Styrelse, revisorer och valberedning

Styrelsen har sedan årsmötet 2011-03-29 bestått av:

Birgitta Larhm	ordförande (2010-2012)
Berit Nylén Åkergren	vice ordförande (2011-2013)
Anders Larsson	sekreterare (2010-2012)
Monica Burman	kassör (2011-2013)
Monika Pettersson	materialförvaltare (2011-2013)
Barbro Vikström	suppleant (2010-2012)
Hans Forsmark	suppleant (2011-2013)
Marie Gladh	adjungerad (2011-2012)
Sylvia Lundewall	adjungerad (2011-2012)
Maj Ranerfors	adjungerad (2011-2012)

Ordinarie revisorer har varit Gösta Söderberg och Nils Käcko med Marianne Eriksson och Christine Olson som revisorssuppleanter.

Valberedning har varit Rune Johansson, Bengt-Ove Andersson och Ingemar Jansson, med Rune Johansson som sammankallande.

Medlemsantal

Den 31/12 2011 var vi 318 medlemmar, att jämföras med 320 den 31/12 2010, en minskning med totalt 2 medlemmar.

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret hållit 9 protokollförda sammanträden, sammanträdena har hållits i forskarlokalen Myrgatan 3 och höstens möten i den nya forskarlokalen Garmakaregatan 5 Avesta.

Släktforskarlokal

Vi har sedan februari 1999 tom den 30 juni 2011 hyrt lokal av Studieförbundet Vuxenskolan i Avesta, Myrgatan 3, därefter hyr vi lokal av Bostadsrättsföreningen HSB Motorn, Garmakaregatan 5. Mikrokortläsare, mikrokort över kommunens församlingar, pärmarna från SVAR har vi tagit med oss till den nya lokalen. Numera kan vi inte beställa mikrokort från SVAR denna service har försvunnit.

Under hösten har vi fått tillgång till internet i lokalen och även SVAR och ArkivDigital som vi medlemmar kan använda när vi släktforskar. Dessa två program finns på två datorer som vi medlemmar kan boka. För att koppla upp oss på forskarsidor måste vi teckna ett forskarkort till en mycket rimlig kostnad.

Eftersom vi under hösten har hållit på att ställa lokalen i ordning så har vi inte kunnat hålla öppet i den utsträckning som vi i styrelsen har tänkt.

Dalarnas Släktforskarförbund

Under året har Birgitta Larhm och Barbro Vikström varit ordinarie ledamöter med Göran Bengtsson och Monica Burman som suppleanter i styrelsen för Dalarnas Släktforskarförbund.

Det har under år 2011 hållits ett protokollfört styrelsemöten i Borlänge den 17/6 då vi enades om att efter årsmötet 2012 lägga ner Dalaförbundet. Vi har konstaterat att den närvarande arbetsformen inte passar föreningarna. Vi måste diskutera hur vi kan fortsätta under andra former. På Internet under Dalarötter finns Dalaförbundet med dalaföreningarna.

Bergslagsföreningar i samverkan

Under året har Birgitta Larhm och Barbro Vikström varit ordinarie representanter i Bergslagssamverkan med Anders Larsson och Monica Burman som suppleanter.

Vi i FSF har inte kunnat närvara vid sammankomsterna under året.

Ekonomi

Föreningens ekonomi är stabil. Vi hoppas att föreningens medlemmar skall se fördelen med att kunna teckna forskarkort och sitta i lokalen och ha tillgång till allt som vi behöver i vår forskning.

Vi har som tidigare år delat ut en stor del post *per fot* och har på detta sätt kunnat hålla nere portokostnaderna. Vi tackar de personer som har ställt upp och promenerat.

Medlemsmöten och träffar

- 31 januari   **Kent Lindström**, visade foton från sin långa verksamhet som fotograf i Avesta
- 29 mars   **Årsmötesförhandling** i Fridolinsalen Avesta bibliotek och föreläsning av **Per Erik Pettersson**, Avesta
- 1 och 3 mars   Skolungdomar fick **Prova på släktforskning** under sportlovsveckan
- 4 april   **Billy Gränshagen** visar vykort från Grytnäs.
- 16 april   Fridolinsalen Avesta bibliotek. Presentation av **Genline** av **Griggus Per Norberg** och **Back Lena Holm** från Släktforskarhus i Leksand.
- 14 maj   Fridolinsalen Avesta bibliotek. Presentation av **SVARs** digitala forskarsal på nätet, **Mariia Mähler** från Ramsele representerade SVAR.
- 13 augusti   **Kyrkogårdsvandring** på **By kyrkogård**. Vår ciceron var **K Sune Larsson**, som även är författare till ett flertal böcker om By och även medlem i FSF.
- 9 september   **Invigning av nya släktforskarlokalen** Garmakaregatan 5.
- 10 september   Fridolinsalen Avesta bibliotek. Presentation av **ArkivDigital** som gjordes av **Niklas Herzman**.
- 11 september   **Öppet Hus** i lokalen Garmakaregatan 5.
- 12 november   **Arkivens dag**. Utställning i Avesta bibliotek och forskarlokalen över mer eller mindre kända personer från trakten.
- 12 december   **Öppet Hus**, informationskväll om att forska på nätet med SVAR och ArkivDigital.
- 19 december   **Öppet Hus**, informationskväll om att forska på nätet med SVAR och ArkivDigital

Släktforskarlagarna i Norrköping

Under Släktforskarlagarna i Norrköping 27-29/8 deltog Barbro Vikström och Birgitta Larhm som föreningens ombud vid riksstämman.

An-Siktet

Medlemsbladet An-Siktet har under året utkommit med 4 nummer, varav nr 3-4 var ett dubbelnummer. Tidningen har skickats till föreningens medlemmar men även till andra släktforskarföreningar och institutioner inom Sverige och Finland.

Redaktionen har under verksamhetsåret bestått av Barbro Vikström och Birgitta Larhm. Redaktörerna vill framföra ett tack till de personer som genom sina bidrag har gjort vårt medlemsblad varierande och läsvärt. Från och med 2009 trycks vårt medlemsblad hos Centrum Tryck i Avesta.

Hemsidan

På FSFs hemsida får föreningens medlemmar fortlöpande information om verksamhet mm. Hemsidan är ett forum för att underlätta kontakterna med varandra och andra forskare. Hans Groth har varit redaktör för hemsidan sedan starten. Adressen är www.avesta-hasse.se/folkare/

Bibliotek

FSF har fått ett stort antal böcker och uppsatser från medlemmar. Dessa litteraturgåvor finns efter registrering tillgängliga till hemlån för medlemmar. Vi vill framföra ett stort tack för gåvorna.

Arkiv

FSF erhåller medlemsblad från andra släktforskarföreningar i Sverige och Finland. Dessa är registrerade och insatta i pärmor som finns i vår lokal.

Avesta kommunarkiv

Våra handlingar såsom ekonomihandlingar, protokoll, släktutredningar mm finns arkiverade i Avesta kommunarkiv.

Slutord

Styrelsen vill tacka medlemmarna för det förtroende som visats oss under det gångna året. Vi vill även framföra ett tack till Kultur Avesta och SV Studieförbundet Vuxenskolan för gott samarbete under det gångna året.

Vi vill även framföra ett stort tack till dem som har skänkt dator, skrivare, böcker mm till föreningen.

Avesta i februari 2012

Birgitta Larhm

Berit Nylén Åkergren

Monica Burman

Anders Larsson

Monika Pettersson

Hans Forsmark

Barbro Vikström

Hjärtligt välkomna!

Medlemsnr 222
Solveij Bernerstedt
Rosse 46
774 99 By Kyrkby

Medlemsnr 144
Berit Johansson
Kolgillaregatan 12 B
774 34 Avesta
berit-johansson@compaqnet.se

Medlemsnr 143
Birgitta Johansson
Lund 158
775 95 Folkärna
birgitta-m-johansson@telia.com

Medlemsnr 191
Jan-Erik Pettersson
Mats Jans Bengtsbo 23
775 96 Krylbo

Medlemsnr 267
Hans Ristborg
Brunnbäcksvägen 43
775 71 Krylbo

Medlemsnr 122
Bo Rundborg
Lötgatan 8
811 60 Sandviken

Medlemsnr 158
Anna Wahlberg
Jämtbovägen 3 B
774 32 Avesta

STYRELSEN

RAPPORTERAR!

Under denna rubrik kommer medlemmarna att fortlöpande få information om styrelsens arbete.

Öppet hus i föreningslokalen

Nu har vi kommit igång i släktforskarlokalen med att hålla öppet under måndagar mellan kl 15.00-19.00. Vi som har hållit ställningarna har trott att fler skulle ha vägarna förbi och komma in men vi fortsätter att hålla öppet även under mars och april.

Forskarkort Internet

Du kan teckna forskarkort till Internet för en billig penning och därmed kvittera ut nyckel och sitta när det passa dig.

FORSKARKORT

Kostnad:	12 månader	250 kr
	6 månader	150 kr
	3 månader	100 kr

Det går bra att betala in till föreningens Plusgiro 58 45 11-0

Lokalvärd

Vi behöver fler som kan vara i lokalen, åtminstone under måndagarna när vi har öppet hus. Som det är idag så är det styrelsens medlemmar som håller ställningarna.

Logga

I medlemsbladet som kom ut vid jultiden efterlystes förslag på logga till vår förening som vi kan använda i annonser, affischer mm. Även denna gång fick vi tji, inget förslag har kommit in! Det är inte första gången som vi i föreningen vill ha in förslag men det röner inget intresse bland våra medlemmar.

Släktforskningens dag

Släktforskningens dag, lördagen den 17 mars, kommer vi att genomföra i Avesta kommunarkiv. Kommunarkivarie **Krister Källén** har lovat att ställa upp och hjälpa intresserade att titta i betygsliggare och annat smått och gott som finns när det gäller skolorna runt om i kommunen.

Oäkta barn – fader okänd och årsmöte

Torsdag den 22 mars kommer **Calle Lindström** från Lindesberg till Avesta bibliotek Fridolinsalen och berättar om forskning när det gäller oäkta barn

och fader okänd. Vi kommer att ha handbok 2, *Fader okänd* till försäljning denna kväll.

Därefter avslutar vi kvällen med **årsmöte**. Det är ingen fara alla kan komma utan att vara rädd för alla val är klara innan årsmötet.

Föreläsarturné i Dalarna

Karl Ingvar Ångström Härnösand och ledamot i Sveriges Släktforskarförbund reser runt i Dalarna och berättar om *Hur släktforskar man med kartans hjälp?*

Karl Ingvar startar sin turné i Mora tisdag 12/4, onsdag 13/4 är det Faluns tur att få lyssna till honom. Karl Ingvar avslutar dalaturnén med att besöka oss i Avesta torsdag 14/4.

Vi som är intresserade kan komma till Avesta bibliotek och Fridolinsalen och lyssna på Karl Ingvar. Under kvällen kommer vi att sälja hans handbok som handlar om Kartor.

Vårens arrangemang som ordnas i Folkare Släktforskarförenings namn ingår i medlemsavgiften, så det är bara att komma!

Folkare Släktforskarförening blir 25 år i år!

Detta firar vi i Studieförbundet Vuxenskolas lokal lördagen den 14/4 mellan kl 11.00–14.00.

På övre plan serveras kaffe/te med tilltugg och i källaren kommer ett antal personer att berätta om hur de började forska, intressanta personer som hittats. Kom och lyssna! Även du får berätta om din forskning om du vill.

Medlemsavgift 2012

Med denna tidning skickar vi ut ett inbetalningskort så att du som har glömt att betala kan göra det. Har du av någon anledning tänkt sluta som medlem är vi tacksamma om du meddelar oss detta. Det går bra att sända mail till föreningen folkare.fsf@telia.com

Medlemsavgiften är oförändrad

Medlem	175 kr
Familjemedlem	60 kr
Ungdomsmedlem	50 kr (tom 20 år)
Medlemmar utanför Sverige	200 kr

Glöm bara inte att fylla i namn och adress! Ditt medlemsnummer finns du på adressetiketten. Betalar du över internet så gäller detsamma med namn, adress och medlemsnummer vid betalningen.

Församlingens plikt att försörja fader- och moderlösa barn

av Birgitta Larhm

Qvskrift ur Folkärna sockenprotokoll den 21 maj 1837.

Som det är församlingens plikt att försörja fader- och moderlösa barn, så kunde Ordförande icke annat, än till Församlingens omprövande hemställa; hvad utväg borde vidtagas för afl. Backstugumannen Anders Erssons på Westansjö ägor yngsta son Gustaf, nära 11 år gammal, att han måtte få någon tillsyn i något hus, få någon sysselsättning och icke tillbringa sin dag medelst bettlande ifrån by till by – Det frågades därefter; om någon af Socknemännen skulle vilja taga honom emot någon billig afgift under sin vård; hvartill medel sedermera kunde anslås. Det föreslogs härefter: om icke någon af Skräddarne ville taga honom men som det icke så hastigt kunde utrönas, så lemnades detta till närmare öfvervägande en annan gång.

Den 4 juni 1837 är Gustafs fall uppe på sockenstämman där **Per Ersson i Westansjö** i

samråd med sin granne söka få honom ned på något ställe emot någon afgift för tillsynen.

Ännu en gång behandlas Gustafs öde i sockenprotokollet den 19 november 1837. Ytterligare efterfrågades den faderlöse och moderlöse gossen Gustaf i Westansjö hvaräst han hade sitt tillhåll och om någon hade sedan sistlidne Julii månad besinnat sig att emot någon afgift taga honom under sin vård – Det svarades, att han under framslutne tid fått vara inne hos Anders Matsson och haft någon tillsyn, men på obestämd tid – Nu varande Rotebonde anmodades, att så vidt möjligt var, söka bereda honom någon plats inom Westansjö roten, där Föräldrarna i lifstiden haft både hemmansdel och sluteligen back-stufva.

Därefter har jag inga noteringar om att Gustafs fall har behandlats i sockenprotokollen och vid knappt 16-års ålder 1842 flyttar han till Månsbo i Grytnäs.

Gustaf Andersson född 1826

Gustafs föräldrar är döda, modern avled redan 1832 i *lungshot* och fadern 1837 i *oangiven sjukdom*. Nu är Gustaf helt föräldralös, knappt 11 år gammal.

Bröderna **Anders** född 1812 och **Jan** född 1814 har för flera år sedan lämnat föräldrahemmet. Även hans tre andra bröder flyttar tidigt hemifrån. **Erik**, född 1814, flyttar hemifrån 1833 och vidare till Sala 1835. Även **Per**, född 1820, flyttar till Sala men då redan 1833. Brodern **Lars** född 1822 flyttar till Sala 1836. Endast Gustaf finns kvar av familjen, det är därför han som föräldralös är med i sockenprotokollen under 1837.

Gustaf vistas först hos arbetskarlen Anders Mattson och hans hustru i Västansjö

(sockenprotokoll d 19 nov 1837), där han nämns som *föräldralöse gossen Gustaf*. År 1842 flyttar han till Månsbo i Grytnäs, där han nämns som *tjänstegossen*. Sedan är det dags för nästa flytt till Vibberbo i Söderbärke år 1844 och nu börjar han nämnas som dräng. Därefter flyttar han tillsammans med mjölnaren Per Carlbom och hans familj till våra trakter och då till Avesta 1846.

Det är inte slut på flyttandet utan den 20/10 1848 tar Gustaf ut flyttingsattest till Falun och nu kallar han sig för Gustaf Andersson Westberg. Gustaf och hans fem bröder uppnår vuxen ålder, uppvuxna i stor fattigdom.

Far Anders Ersson och mor Greta Hero

Anders Ersson född 13/7 1783 Västansjö Folkärna son till Eric Jansson och hans hustru Anna Andersdotter. På Västansjö ägor finns från 1824 backstugumannen Anders Ersson, Västansjö som gifter sig 1813 med Margareta eller Greta, som hon kallas för det mesta i kyrkböckerna, Herou, född 1783 i Rossberga By. De får tillsammans sex söner, varav fyra är födda i By och en i Folkärna. Lilla Gustaf skall enligt husförhörslängden i Folkärna vara född i Österfärnebo (X) men jag har inte hittat

honom varken födelseboken för Österfärnebo eller i By eller Folkärna.

Anders flyttar till By från Folkärna 1815 och efter giftermålet bosätter sig han och hustru Greta Herou i Östra Strandmora och där nämns Anders som landbonde. Så är det dags för flytt tillbaka till Västansjö i Folkärna och efter något år så flyttar familjen till Strandmora och därefter tillbaka till Västansjö i Folkärna 1822. Hur det kommer sig att sonen Gustafs noteras som född i Österfärnebo har

jag ännu inte fått svar på? Anders död den 1 januari om aftonen i Klinta Möklinta 53 år, 5 månader och 17 dagar i oangiven sjukdom och begravs den 7 januari.

Margareta (Greta) **Herou** född 1783 Rossberga By som dotter till mästersmeden Jan Christopher Herou

och hans hustru Anna Ersdotter. Greta blir faderlös vid tre års ålder. Hon avlider den 4/3 1832 i Västansjö Folkärna i en ålder av 48 år, 5 månader 21 dagar i lungsot och efterlämnar maken med sex söner.

Farfar **Eric Jansson** och farmor **Anna Andersdotter**

Eric Jansson, född 1746 Västansjö Folkärna, son till Jan Andersson och hans hustru Brita Bengtsdotter. Eric gifter sig med Anna i Folkärna 26/12 1780, i vigselboken är det noterat att han är fader- och moderlös. Död 15/5 1817 i Strandmora By.

Anna Andersdotter, född 24/8 1747 i Realsbo Garpenberg, dotter till Anders Andersson och hans hustru Brita Andersdotter i Realsbo Garpenberg. Anna har två bröder och fyra systrar. Anna flyttar till Folkärna 1778 och gifter sig i Folkärna 1780 med Eric. Hon avlider den 25/9 1820 i Folkärna.

Morfar **Jan Christopher Herou** och mormor **Margareta Persdotter**

Mästersmed **Jan Christophsson Herou**, född 1745 vid Horndal bruk, son till mästersmeden Christopher Herou och hans hustru Anna Ersdotter. I Horndal tillhör denna familj Herou en grupp av valloner som bor och verkar vid Horndals bruk. Jan avlider i Rossberga By 25/3 1787, drygt 40 år gammal. Han lämnar hustrun ensam med två små döttrar.

Margareta Persdotter född 1745. Margareta avlider 1812 den 13/6, 67 år gammal och av sex barn så lever 2 döttrar och i dödboken är det noterat att hennes föräldrar heter Per Andersson och Kerstin Olsdotter men denna uppgift är ännu inte kontrollerad.

Slutord

Det var nog inte lätt att vara fattigfolk under den gamla goda tiden!

Gustaf och hans bröder måste ha haft det någorlunda under sin uppväxt eftersom de alla uppnådde vuxen ålder. Föräldrarna var backstugusittare och de fick avsluta sina dagar innan nöden bankande på deras dörr. Farfar, farmor och mormor uppnådde alla vår sk. pensionsålder.

Vad farfar avled av framgår inte i dödboken men eftersom han var smed så kan hans yrke ha spelat in, hårt arbete och långa arbetsskift var hans lott.

Källor: *Kyrkböcker för församlingarna, Avesta, By, Folkärna, Grytnäs, Garpenberg (W), Österfärnebo (X)*

Mitt första år som lärare

av Maj Ranerfors

Höstterminen 1960 tillträdde jag 20 år gammal min första tjänst som nybakad småskollärare i 1-2an i Grytnäs kyrkskola. Den ordinarie läraren var barnledig och skulle vara hemma hela läsåret.

Det kändes högtidligt och spännande att möta barnen i "min egen klass". Det var ca 20 stycken duktiga, härliga, fina ungar och jag kunde äntligen få erfarenhet av hur de teorier jag lärt mig under utbildningen fungerade i verkligheten. Eftersom det var B-skola, alltså med två årskurser i samma klass,

så hade ungefär hälften av eleverna redan gått ett år i skola och kunde läsa och skriva riktigt bra. De skulle hjälpas vidare i sin utveckling. Nybörjarna var det min viktiga uppgift att lära läsa, skriva och räkna från början.

Det var ljudinläring och ljudning som gällde då. Jag minns en liten grabb som talade dalmål – grytnäsmål ganska grovt. I läseboken kom vi en dag fram till ordet *hand* i texten. Där blev det stopp fast han redan var riktigt duktig att ljuda sig fram.

– Men vad står det där då? Sa jag. Han såg mycket generad ut men kom inte vidare.

– Hur låter den där första bokstaven i ordet? Frågade jag.

– ”H”, blåste han fram. – Sen då? – ”A” – ”N” – ”D” ljudade han vidare en bokstav i taget.

– Alldeles rätt, sa jag. – Vad blir det för ord då? Han såg fortfarande generad ut och så sa han: ”Näva!”

Att säga ”hand” kändes för honom så generande tillgjort att han inte kunde förmå sig till det, men han visste mycket väl vad det stod och vad det var.

En annan liten kille fällde en kommentar som jag kommer ihåg. Det var före jul, när jag berättade om Jesu födelse.

– På ängarna bortanför stallet där Jesus föddes fanns några herdar som vallade sina får, sa jag. Den här lilla killen vände ansiktet mot mig och ögonen blev stora och runda av förvåning.

– Ähä? Sa han. – Vallade dom fåren?? Som man vallar skidor??

I den nybörjargruppen fanns också ett tvillingpar, två goa bröder, lite

blyga men med spjuvern i ögonen. De var så lika varandra och var vanligtvis också likadant klädda. För att lättare kunna se skillnad på dem placerade jag dem ganska långt ifrån varandra i klassrummet. Det hände sedan mer än en gång att de hade bytt plats med varandra. Jag märkte förstås inget till att börja med, men jag började fram på dagen fundera över varför de oftare och oftare sneglade på varandra och såg allt mera fulla i skratt ut. Då förstod jag ju till slut att de hade prövat mig för att få veta hur väl jag kände igen dem. När vi kommit en bit in på höstterminen kunde de inte längre lura mig. Det går att lära sig se skillnad även på enäggstvillingar.

Under läsåret flyttade en finsk familj till Grytnäs. De hade en son som var 8 år och egentligen skulle börjat i tvåan hos oss. Han hade redan gått ett år i finsk skola. Denna familj kom direkt från Finland och var helt finsktalande. De kunde inte ett ord svenska och jag kunde inte någon finska. Hemspråksundervisning fanns inte då och inte heller ”särskild undervisning i svenska för invandrare”.

För Pekkas del löstes det så, att han fick börja i ettan även hos oss för att hinna lära sig svenska. Pekka var som tur var en glad liten kille. Han tog problemen med gott humör. Ljuda ihop ord hade han lärt sig i Finland, men han visste ju inte vad de svenska orden betydde. Jag fick klippa och klistra och tillverka små läggspel åt honom, där han fick öva sig att koppla ihop bilder med rätt ord. Men den bästa träningen på svenska fick han helt klart på rasterna. Klassen tog emot honom med öppna armar och hjälpte honom på alla sätt. Hans goda och glada humör var nog en bidragande orsak till detta.

Vid vårterminens slut var Pekka riktigt duktig att tala svenska. Då var det dags för inskrivning och skolmognadsprov för nästa läsårs nybörjare. Pekkas mamma och lillebror kom till skolan och Pekka fick agera tolk både åt mamma och åt lillebror. Det klarade han bra och kunde vara ett stöd för de sina.

Då – under det här läsåret när jag jobbade i Grytnäs kyrkskola – hade jag varken bil eller körkort och jag bodde i Hedemora.

Jag hade turen att

min goda vän Barbro var lärare i Skogsbo skola. Hon bodde också i Hedemora. Grytnäs kyrkskola tillhörde samma rektorsområde som Skogsbo och vi hade vår rektor där. Just det här läsåret var Skogsbo skola ganska trångbodd. Man hade inte plats för alla klasser och Barbro och hennes klass blev utlokaliserade till Grytnäs, där det fanns möjlighet att inrymma en extra klass förutom 1-2an, 3-4an och 5-6an som redan fanns där.

Jag fick då åka med Barbro i hennes bil till och från skolan varje dag – utom på lördagarna. Ja vi gick i skolan även på lördagar på den tiden. Men den här klassen som nu skickades bort från ”sin” skola (det var inte så populärt hos alla) fick i stället en extra förmån. De fick läsa alla veckans lektioner på fem dagar och vara lediga på lördagar. Det uppskattades av barnen i den klassen och även av Barbro för hon fick också lediga lördagar det läsåret.

Jag och min klass måste ju naturligtvis gå till skolan även på lördagarna som man gjorde då. Hur skulle jag då ta mig dit? Genom bekantas bekanta fick jag kontakt med en lite äldre man som bodde i

Grytnäs kyrkskola februari 2012

Hedemora och arbetade i Avesta. Jag fick åka med honom på lördagarna och stiga av i Skogsbo. Den här mannen förklarade för mig att han efter många års resande hade räknat ut att bilen gick absolut mest ekonomiskt när han höll prick 70 km/tim. Den hastigheten höll han exakt varje lördag även om han någon gång kom iväg lite försenat. När jag klev ur hans bil i Skogsbo hade jag inte så lång stund på mig att hinna till Grytnäs i tid och försent ville jag inte komma. Kom vi iväg hemifrån i rätt tid hann jag precis fram med en rask promenad, men var vi lite försenade måste jag springa. Det hände flera gånger under läsåret, men det gick bra. Det var tur att jag var ung.

Hemresan på lördagarna var enklare. Jag åkte buss från Grytnäs till Avesta och sedan tåg till

Hedemora. Tåget stannade både i Avesta och i Hedemora på den tiden.

Jag har många gånger undrat hur det gick i livet för de här stackars eleverna som fick en fröken helt utan erfarenhet. Men jag hade i alla fall stort engagemang och jag trivdes väldigt bra med eleverna, skolan och arbetet.

Jag fick där för första gången uppleva den fantastiska känslan, när elever man undervisar, hjälpt på traven, arbetat med, plötsligt får ett ljus i ögonen som visar att de förstått – att de knäckt koden, som vi brukar säga. Det är det som är belöningen i lärarjobbet. (Lärarkallet skulle jag nästan vilja säga.) Det var den känslan som gjorde att jag sedan jobbade vidare i 45 år inom skolan.

Åkerbrukskolonin Hall

av Marie Gladh

Under de två, snart tre år, jag har släktforskat har jag funnit en del lösa trådar som jag gärna skulle vilja leta vidare på. Detta är en av dem.

Vid en ålder av 12 år blev min farfars far (Axel Robert Glad, f 1873-01-09 i Åmot) intagen på Åkerbrukskolonin i Hall. Han intogs den 12 maj 1885 enligt anteckning i Husförhörslängden i Åmot där han bodde med sina föräldrar och syskon. Då jag inte haft möjlighet att se detta arkiv kan jag endast se att han är tillbaka med föräldrarna i Katrineberg 1897, nu med både fru och barn. Han benämns som ”förra sjöman och dräng”. Jag har ännu inte haft möjlighet att ta reda på varför men vill ändå berätta lite om åkerbrukskolonin.

Den första statliga anstalten för unga, Åkerbrukskolonin i Hall, inrättades cirka år 1875 som en anstalt för ”vanartiga” barn, främst pojkar i åldern 10-15 år, efter en fransk modell. Barnen kom från hela Sverige och skulle uppfostras till ”gudsfruktan, arbetsamhet och goda seder”.

Anstalten inrättades av *Föreningen till minne af Konung Oscar I och drottning Josefina* (stiftad 1873). De franska förebilderna var Mettray (1839) och Val-d'Yèvre (1847). Anstalten skulle ta emot pojkar ”vilka begått brottsliga handlingar eller ådagalagt grövre vanart”. Hall var under många decennier förebild i Norden och tog emot många

studiebesök. Platsantalet fram till 1888 var 125 som då ökades till 175 och 1921 var platsantalet 210. Åkerbrukskolonin utvecklades med tiden och övergick från åkerbrukskoloni till skyddshem 1926. Under 1930-talet uppmärksammades åkerbrukskolonins metoder och den kritik som riktades mot den gjorde att anstalten stängdes 1939. I dagsläget känner vi Hall som en av landets största slutna anstalter.

Barnen på åkerbrukskolonin fick skolundervisning motsvarande folkskola. De sysselsattes utöver det med skogs- och jordbruk samt diverse yrken, till exempel skomakeri, smide eller snickeri. Det var hårt arbete och de barn som inte skötte sig bestraffades hårt, bland annat med aga och isolering i mörk cell. Å andra sidan kunde flit och hårt arbete belönas med till exempel pengar. Åkerbrukskolonin hade fyra större elevbyggnader med sovsalar och dagrum, sjuksalar och arbetslokaler. Där fanns även byggnader som verkstad för smide och träslöjd, kapell, matsal, kök och gymnastik.

Nu återstår för mig att forska vidare och förhoppningsvis få veta vad det var som gjorde att farfars far blev satt på anstalt.

Åska och Husförhör

av Martin Svennar

Den yngre generationen har inte haft tillfälle att få delta i husförhör, något som i äldre tider uppfattades som en önskad nödvändighet. Detta var ju samtidigt dåtidens folkräkning och prästerna passade också på att förhöra sig om allmänhetens religionskunskaper och kunskaperna betygsattes för respektive person i husförhörlängden. Det noterades även om personen var läskunnig, om hon/han kunde något utantill och om de förstod det som lästes.

Det är inte svårt att förstå den gamla damen, som inte var fullt nöjd med tillvaron och som yttrade: "På sommarn åskar det och på vintern är det husförhör."

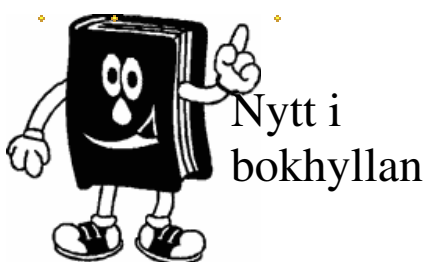
Prästen på bilden har jag haft i kristendomsundervisning i realskolan. Axel Hambraeus (1890–1983) hette han och var väldigt omtyckt av både vuxna och elever. Han "föll ur ramen" för vad många ansåg hur en präst skulle uppföra sig, men lyckades ändå med att

framföra sitt kristna budskap, utan att tillämpa den kyrkliga kadaverdisciplinen.

De fyra propra äldre gummorna, kramande sina psalmböcker, ser verkligen lättade ut och har säkert dragit en lättnadens suck. Har vi klarat av detta blir nog kommande sommars åskväder inte så allvarliga.

De stiliga damerna är samtliga ingifta i byn. Fr. v. Gulis Kerstin Olsdotter (1869–1949), född i Oljonsby. Nissa Kerstin Hansson, Grundpers Kirsti, född Samuelsdotter i Oljonsby (1870–1951). Anna Kälén, född Lind i Kårgärde (1880–1969). Gumman längst till höger är min salig mormor Kerstin Fröjd, född Kråk Kerstin Ersdotter i Maggås 7 juli 1877 och död 26 april 1965. I dagligt tal kallad "Fröjd-Munna". (Munna = Mor på orsamål.)

"Förhörslokalen" är Torrvåls folkskola och tiden 1940-tal.

Gåva av Monika Pettersson:
Krutgummorna på "Smäll åv"
En dokumentation om vardagen på och omkring
"Sör Nävde pressfabrik" 1911-1946

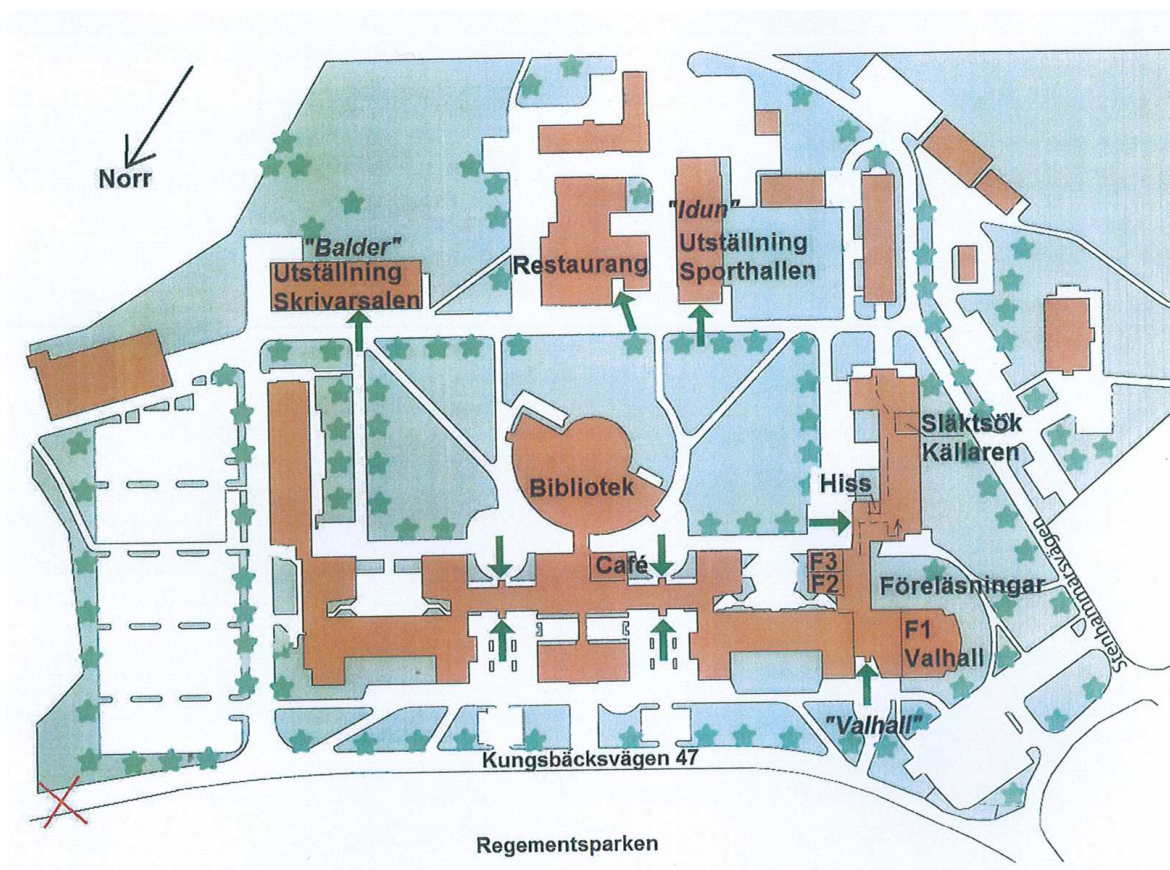
Varthän? – Resor i tid och rum!

av Birgitta Larhm

Nu är Gävle på gång med planeringen av Släktforscardagarna 2012, lördagen den 11 februari fick vi tillresta, intresserade släktforskare en första information om vad de kommer att bjuda på i augusti.

Arrangemanget med släktforscardagarna kommer att till stora delar att förläggas till Högskolan lokalen, tidigare låg här regementet men efter nedläggningen blev det Högskolan som tog över.

Denna lördag började med att Barbro Stålheim, Sveriges Släktforskarförbunds ordförande, hälsade alla tillresta välkomna. Hon berättade litet om tillkomsten av Släktforscardagarna som började i Lund, förra året var det 20-års jubileum, och har med tiden vuxit till en mycket stor mässa för släkt- och bygdeforskare. I Örebro 2010 var det över 5.000 besökare, i Norrköping drygt 4.000 besökare.

I Sveriges Släktforskarförbund ingår i dagsläget 187 medlemföreningar med omkring 80.000 släktforskare. Som det ser ut idag är inte alla släktforskare med i en förening och här har vi ute i landet ett stort arbete att "sälja in" våra respektive föreningar och inte minst förbundet.

För årets släktforscardagar är DIS-MITT och Förbundet arrangörer med Ancestry som huvudsponsor.

Många stora föreningar och institutioner har redan anmält intresse. Och till den utlysta berättartävlingen "Anor från Gästrikland" har det redan inkommit berättelser. De fem bästa bidragen

blir inbjudna till fredagens middag och en hel del annat runt om detta.

Intresserade som bor i närheten av Gävle och vill vara med och arbeta som funktionärer under dessa dagar kan kontakta vår förening så vidarebefordrar vi ditt namn och mailadress till arrangörerna i Gävle. Arbetar man fem timmar eller mer så delas det ut en skiva, Dödbok 1901-2009 eller Begravda i Sverige. Dessutom får du fritt inträde, fika och lunchbiljett. En arbetsuppgift, om du inte kan så mycket runt omkring, kan vara att sälja Programkataloger till hugade.

SM i orientering går av stapeln samma helg så det är troligen hög tid att boka rum/vandrarhem för att inte bli utan sängplats under släktforskar dagarna. Kommer man med tåg kommer det troligen att anordnas bussar till utställningarna och föredragen. De kommer även att ha ett informationskontor vid stationen för frågor som kan uppkomma.

Årets tema är, ”**Vart hän? – Resor i tid och rum**” där Gävle har en hel del att bjuda på, tex Lantmäteriet, Tågmuseet, Fångvårdsmuseet, Sjömanshuset utöver ett digert program under släktforskar dagarna.

Föreläsningar

När det gäller Lantmäteriet är det tre föreläsningar bokade.

Bengt Kjellsson, som arbetar som generaldirektör för Lantmäteriet sen juli 2011, föredragsämne, ”Lantmäteriet då, nu och i framtiden”.

Bengt-Olof Käck, han var under ett antal år ledare för Lantmäteriets projekt Digitala Arkiv. Det är ett utvecklingsprojekt som lett till digitalisering av lantmäteriarbiven och gjort dem tillgängliga på Internet. Bengt-Olofs föredrag kommer att handla om ”Historiska Kartor”.

Anette Torensjö, som är ansvarig för Ortnamn på Lantmäteriet, och hennes föredrag heter ”Vad berättar ortnamnen om dina rötter”.

Lars Berggrund, föredrag ”Tidsbarriären krossad! – Hur järnvägen revolutionerade svenskarnas resande”, han har arbetat som samhällsplanerare i Göteborg och i ledningen för Banverket/Trafikverket. Är civilingenjör från Chalmers. Han har intresserat sig mycket för vad järnvägen betydde för samhällsutvecklingen i stort och för människors möjlighet att resa.

Maud Wedin, är kulturgeograf med skogsfinnar som specialämne, hon kommer att berätta om ”Skogsfinnarna i Skandinavien”.

Gösta Carlestam, ”Vad kan gamla släktbilder berätta? - ett bidrag till släktforskningens teori och praktik”.

Carina Strömberg som kommer att berätta om ”Nybyggare som kom till Lappland främst under 1700- och 1800-talen, lockade av förmåner såsom skattefrihet och frihet från militärtjänst”. De bröt mark i oländig terräng och grundade inlandets byar och samhällen. Många av deras ättlingar bor fortfarande kvar, medan andra emigrerade till Amerika eller flyttade söderut i landet.

Peter Sjölund, är ordförande i Härnösands Släktforskarförening. Som en av de första släktforskarna i Sverige har Peter börjat nyttja den nya spännande DNA-tekniken i släktforskningen. Med ett enkelt DNA-prov har han hittat och fått kontakt med flera nya släktingar, bl a i USA, och kunnat hjälpa andra släktforskare bekräfta eller avfärda släktmyter om okända fäder. Dessutom kommer Peter att berätta om hur han, med hjälp av spåren som finns lagrade i vårt DNA, kunnat spåra sina anfäders migration över jorden, ända från Afrika för 60 000 år sedan till där slakten finns idag. Hans föredragsämne, ”Så släktforskar du med hjälp av DNA”.

Hans Hanner, styrelsemedlem i Genealogiska Föreningen och ansvarig för föreningens projekt, berättar om ”Inrikes pass”.

Om soldater och Hälsinge regemente berättar **Tomas Bornestaf**, som var den siste översten vid I14 i Gävle, som nu är Höskola. Hans föredragsämne handlar om ”Regementets historia”.

Lars Ericson Wolke, som arbetar som författare, historiker och har skrivit ett antal populärvetenskapliga böcker och artiklar om Sveriges historia och militärhistoria. Hans föredrag handlar om ”Soldatforskning – Finn dina militära förfäder”. Dessutom planeras nästa handbok om Soldatforskning att utkomma lagom till släktforskar dagarna.

När det gäller emigration kommer **Ingvar Henricson** att berätta om ”Sjömannen som blev karnevalsgeneral i New Orleans – ett emigrantöde”.

Även **Hans Lindblad** har forskat om svensk transocean sjöfart i 35 år och skrivit böcker som ”Inte bara en skepparhistoria”, ”Mister Agent, we are sinking!” och ”Drömmar om seglande skepp” och tillsammans med Ingvar Henricson ”Tur och retur Amerika”. Han var med och byggde en kopia av ett segelfartyg från 1800-talet här i Gävle, den sägenomspunna Briggen ”Gerda”.

Irja Olsson, har arbetat som journalist och varit reporter på Sveriges Radio och är numera författare. Hennes föreläsning kommer att handla om ”Finska krigsbarn och hur man hittar sina rötter i Finland”.

Dessa föreläsningar är bara ett smakprov, fler är inplanerade.

Ett fantastiskt program med intressanta föredragshållare bjuder Gävle oss på under dessa dagar!

Det är bara att hålla sig à jour genom att gå in på www.sfd2012.se. Det är därifrån föredragshållare och kartan är hämtade.

Minderårigas arbete vid fabrik eller annan handtering

av Barbro Vikström

I arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering må ej användas minderårig, som ej fyllt tolf år; som ej inhämtat det för afgang från folkskolan stadgade minsta kunskapsmått; eller som, till följd af sjuklighet eller kroppslig svaghet, af det ifrågakvarande arbetet anses komma att lida men.

Så lyder §2 i "Kungl. Maj:ts nådiga förordning, angående minderårigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering". Som minderårig räknas enligt förordningen barn och ungdomar under 18 år. Barn är under 14 år och yngre personer har fyllt 14 men inte 18 år. Förordningen "skall lända till efterrättelse" från och med den 1 januari 1882.

De flesta tycker att barnarbete är något vederstyggligt som tyvärr fortfarande är ganska utbrett. Inte heller Sverige har varit förskonat. I det gamla bondesamhället var det kanske nödvändigt att barnen deltog i arbetet. Många små jordbruk saknade möjligheter att leja arbetskraft medan arbetsuppgifterna var legio. En annan sida av saken var att barnen lärde sig hur saker och ting fungerade, med andra ord så lärde de sig ett yrke. Samma gällde för barnen som var lärlingar i något hantverksyrke. Men de hade säkerligen inte så lätta år med arbete från arla till särla.

När sedan industrin växte blev situationen en annan. I fabriken tillämpades arbetsdelning och det medförde att många arbetsuppgifter inte krävde yrkesutbildning. För de tyngsta arbetena anställdes vuxna män men till resten användes med fördel kvinnor och barn som var en billigare arbetskraft. Dessutom var ju barnen lättare att styra så när de blev lite äldre avskedades många och ersattes av yngre barn. Det ska också sägas att det inte var barn från överklassen som utnyttjades. Det var de fattigas barn, småbrukarnas, arbetarnas och statarnas barn. Barnens inkomster behövdes naturligtvis som en del i familjens försörjning och företagarna var inte sena att ta för sig av den billiga arbetskraften.

Det var i mitten på 1800-talet som industrin hade högsta antalet barn i arbete. Sedan när tekniken gick framåt och mekaniseringen i fabriken ökade utfördes mycket av de enklare jobben av maskiner så barnen behövdes inte i samma utsträckning. Men barnarbetet försvann inte helt för bl a järnbruk och sågverk hade barn anställda en bra bit in på 1900-talet.

Under 1800-talet diskuterades barnarbetet men borgarståndet i den dåvarande ståndsriksdagen bromsade en reglering. Det var bland borgarna, de

som ägde bruk och fabriker, som man hade mest nytta av arbetande barn. Lagstiftningen skedde dock gradvis. Ett litet steg togs 1846 när det bestämdes att barn under 12 år inte fick arbeta i fabriker. Något senare kom förbudet mot nattarbete. Lagarna följdes inte särskilt väl, kanske beroende på dålig kontroll.

År 1842 kom folkskolestadgan om allmän folkskola där alla socknar skulle ordna skollokaler och anställa lärare. Man kan tycka att skolan skulle ha underlättat för barnen men stadgan föreskrev egentligen inte skolplikt utan en plikt att lära sig de kunskaper som förmedlades av folkskolan. Barnen behövde inte gå till skolan utan kunde få kunskaperna i hemmet. Inte heller denna stadga följdes helt och fullt. Inte förrän 1882 infördes sexårig skolplikt.

1881 kom så Kungl. Maj:ts ovan nämnda förordning. Den lagen hade fortfarande 12 år som lägsta ålder men begränsade arbetstiderna. Barn under 14 år fick inte arbeta mer än 6 timmar om dagen, 14-18 år högst 10 timmar, och *skolande dessa arbetstider infalla mellan klockan 6 förmiddagen och 8 eftermiddagen samt afdelas genom raster*. Alltså inget nattarbete och dessutom lagstadgade raster som skulle vara *före klockan 3 eftermiddagen*. Alltid något. De barn som var under 15 år skulle *begagna undervisningen i folkskolan å de tider, skolrådet efter näringsidkarens hörande bestämmer, d v s arbete först, undervisning om det fanns tid över*.

Sveriges viktigaste industrigrenar fick däremot undantag från förordningen, nämligen järnbruk, gruvor, sågverk och brädgårdar. Inom dessa industrier fick barn över 15 år arbeta 12 timmar och även nattsift var tillåtet. Beräkningar som är gjorda anser att cirka en tredjedel av landets barnarbetare omkring 1890 var sysselsatta i nämnda näringar.

I arbetarskyddslagen från 1912 sattes den nedre åldersgränsen till 12 år och för arbete i industrin var gränsen 13 år för pojkar och 14 år för flickor. 1949 kom lagen som säger att inga barn under 14 år får arbeta. För industriarbete har lägsta ålder satts till 15 år och ingen under 18 år får jobba mer än 10 timmar per dygn.

Program våren 2012

ÖPPET HUS

Släktforskarlokalen alla helgfria måndagar mars – april
kl 15.00-19.00

SLÄKTFORSKNINGENS DAG

tema: **Barn, skolor, skolarkiv**

Avesta kommunarkiv, lördag 17/3 kl 10.00—13.00

FÖRELÄSNING

"Oäkta barn – fader okänd"

föreläsare: **Calle Lindström, Lindesberg**

Avesta bibliotek Fridolinssalen, torsdag 22/3 kl 18.00—19.30

Kvällen fortsätter efter kort paus med

ÅRSMÖTE

Avesta bibliotek Fridolinssalen, torsdag 22/3, kl 20.00—21.00

FÖRELÄSARTURNÉ I DALARNA

"Hur släktforskar man med kartans hjälp?"

föreläsare: **Karl-Ingvar Ångström, Härnösand**

Avesta bibliotek Fridolinssalen, torsdag 12/4, kl 18.00—19.30

VI FIRAR VÅR FÖRENING SOM BLIR 25 ÅR I ÅR!

Alla välkomna till **SV Myrgatan 3, Avesta**

Lördagen den 14/4, kl 11.00—14.00

Kaffe serveras på övre plan

Släktforskare berättar i källaren

Hjärtligt välkomna till vårens arrangemang!